

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, професора
завідувача кафедри терапевтичної стоматології Дніпропетровської медичної
академії МОЗ України

Самойленка Андрія Валерійовича

на дисертаційну роботу **Кільмухаметової Юлії Хафізівни**

«Використання композиції антиоксидантних препаратів при місцевому лікуванні захворювань пародонта у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи», представлену до захисту у спеціалізовану вчену раду ДФ 76.600.029 у Буковинському державному медичному університеті з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія»

Актуальність теми. Значна поширеність захворювань тканин пародонта серед населення України (до 80-90%) викликає великий інтерес науковців до даної проблеми. На сьогодні залишається ще багато невирішених питань у стоматології, які стосуються запально-дистрофічних патологій тканин пародонта: причин їх виникнення, перебігу та чинників, які впливають на них.

Загальновідомим є той факт, що присутність соматичних захворювань може спровокувати виникнення патологій пародонта, або вплинути негативно на уже існуючі стоматологічні хвороби. Досить часто, зважаючи на велику кількість можливих причин, виникає своєрідне "порочне коло" із хронічним типом перебігу захворювання, що призводить до почастишання рецидивів та скорочення термінів ремісії.

Значну увагу звертає на себе недостатня ефективність існуючих методів лікування патологій пародонта, особливо беручи до уваги присутність супутніх соматичних захворювань. Тому актуальність дослідження клінічної ефективності розробленого комплексу препаратів (суміш мазей Тіотриазоліну, Цинку оксиду та 0.05% розчину Хлоргексидину біглюконату), які мають

антиоксидантну та антибактеріальну дію на перебіг захворювань тканин пародонта у пацієнтів з хворобами сечовивідної системи не викликає сумнівів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дана робота є фрагментом комплексних науково-дослідних робіт кафедри терапевтичної стоматології Буковинського державного медичного університету «Розробка методів діагностики, терапевтичного лікування та реабілітації стоматологічних хворих» (№ державної реєстрації 0115 U 002765) і «Обґрунтування та впровадження нових методів діагностики, лікування, профілактики та реабілітації стоматологічних хворих» (№ державної реєстрації 0120U102553). Авторка є безпосереднім виконавцем окремих фрагментів досліджень кожної з них.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків, сформульованих у дисертації.

Дисертаційна робота Кільмухаметової Юлії Хафзівни є закінченою науково-дослідною роботою, виконаною на сучасному методичному рівні та на достатній кількості досліджуваного матеріалу.

Обґрунтованість та достовірність сформульованих автором наукових положень, висновків і практичних рекомендацій обумовлені правильною побудовою наукового дослідження, великою кількістю клінічних та лабораторних досліджень, використанням сучасних методів статистичної обробки отриманих результатів. Вони є достатньо аргументовані і адекватні поставленій меті та завданням дослідження, мають теоретичне та практичне значення.

Поставлена велика кількість експериментальних досліджень на кроликах для моделювання виразково-некротичного гінгівіту та оцінки ефективності розробленого комплексу препаратів мазей Тіотриазоліну, Цинку оксиду та 0.05% розчину Хлоргексидину біглюконату.

Клінічні дослідження проведені у 72 пацієнтів, які страждають на патологію сечовивідної системи, та у яких було діагностовано виразково-некротичний гінгівіт.

Застосування сучасних комп'ютерних технологій для обробки результатів досліджень з використанням пакету прикладних статистичних програм забезпечують високий ступінь вірогідності і трактування основних наукових положень, висновків та практичних рекомендацій.

Наукова новизна роботи не викликає сумнівів, так як авторкою вперше проаналізовано саногенний ефект запропонованого комплексу препаратів (мазь Тіотриазоліну, Цинку оксид та розчин Хлоргексидину біглюконат) із вираженими антиоксидантними та антисептичними властивостями для лікування виразково – некротичного гінгівіту. Вперше досліджено вплив даного комплексу препаратів на тканини пародонта у хворих з патологіями сечовивідної системи.

Вивчені та висвітлені фактори, які мають вплив на перебіг патологій тканин пародонта у пацієнтів з захворюваннями сечовидільної системи. Проведена клінічна та індексна оцінка стану ротової порожнини у даної групи хворих. Експериментально змодельоване захворювання пародонта у кроликів.

Уперше отримано дані про зміни інтенсивності перекисного окислення ліпідів та антиоксидантного захисту та встановлено їх взаємозв'язок із змінами типових маркерів запального процесу, визначено стан показників неспецифічної резистентності та імунологічної реактивності організму в динаміці виразково-некротичного гінгівіту без лікування та за умов локальної дії запропонованої композиції препаратів.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів. Результати кваліфікаційної наукової праці мають теоретичне та практичне значення, тому можуть бути використанні як в навчально-педагогічному процесі у вищих навчальних закладах, так і в практичній діяльності лікаря-стоматолога.

Отримані авторкою результати дають підставу твердити, що запропонований комплекс препаратів мезей Тіотриазоліну, Цинку оксиду та 0,05% розчину Хлоргексидину біглюконату, володіючи антиоксидантними та

антибактеріальними властивостями, є ефективним засобом корекції патогенезу експериментального виразково-некротичного гінгівіту у пацієнтів з патологією сечовивідної системи.

Патогенетичне обґрунтування ефективності розробленого комплексу препаратів, які використали при лікуванні виразково-некротичних гінгівітів, дозволяє рекомендувати його для подальшого дослідження та можливого впровадження в клініку з метою включення до комплексу засобів місцевої терапії.

Результати дисертаційного дослідження здобувачки впроваджені у навчально-педагогічний процес кафедри терапевтичної стоматології Полтавського державного медичного університету, терапевтичної стоматології Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського МОЗ України, терапевтичної стоматології Буковинського державного медичного університету, кафедри стоматології Медичного інституту Сумського державного університету та лікувальний процес навчально-лікувального центру "Університетська клініка" Буковинського державного медичного університету, КМУ «Міська дитяча стоматологічна поліклініка» м. Чернівці, ОКНП Чернівецький обласний стоматологічний центр м. Чернівці.

Апробація результатів дисертації та повнота їх висвітлення в опублікованих працях.

Результати досліджень, які викладені у кваліфікаційній науковій праці, знайшли своє відображення у 18 наукових публікаціях, з них: 4 статті у фахових наукових журналах, рекомендованих ВАК України, 2 статті у закордонних наукових журналах, одна з них включена до переліку Scopus, 12 у матеріалах і тезах конференцій, з'їздів, конгресів.

Матеріали дисертації були оприлюднені і обговорені на Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Сучасні аспекти теоретичної та практичної стоматології» 4-5 травня 2020, м. Чернівці; науково – практичній конференції з міжнародною участю «Взаємоінтеграція теорії та практики в сучасній стоматології» 16 – 17 травня 2019, м. Чернівці; підсумкових

наукових конференціях професорсько – викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету з 2018 по 2021рр., м.Чернівці.

Структура та зміст дисертації.

Дисертаційне дослідження написане українською мовою та викладене на 205 сторінках друкованого тексту, складається зі вступу, огляду літератури, розділу «Матеріали і методи досліджень», трьох розділів власних досліджень, розділу «Аналіз та узагальнення результатів дослідження», висновків, практичних рекомендацій, списку використаних 229 літературних джерел та додатків. Дисертація налічує 20 таблиць та проілюстрована 38 рисунками.

Структура кваліфікаційної наукової праці Кільмухаметової Юлії Хафізівни відповідає існуючим вимогам МОН України. **Анотація** написана згідно вимог українською та англійською мовами та містить інформацію про основні положення дисертаційного дослідження, а також список публікацій здобувача за темою дисертаційної роботи.

Розділ «**Вступ**» поданий на 7 сторінках, у якому автор викладає актуальність вибраної теми, обґрунтовує мету і завдання дослідження, представляє наукову новизну та практичну значимість роботи, подає відомості про апробацію та публікації по темі дисертаційної роботи. Для досягнення поставленої мети та вирішення даної проблеми дисертанткою поставлено ряд завдань у кількості чотирьох.

Розділ 1 «**Етіологія, патогенез та лікування захворювань тканин пародонта. Вплив загальносоматичних патологій на їх виникнення (огляд літератури)**» складається з 3 підрозділів, викладений на 26 сторінках, включає достатньо посилань на вітчизняних та іноземних авторів, легко читається. Авторка за даними літературних джерел надає інформацію про основні питання етіології та патогенезу запальних захворювань тканин пародонта, вплив

загальносоматичних патологій на їх виникнення і основні принципи корекції захворювань тканин пародонта.

Розділ написаний лаконічно і вказує на глибокий та методичний аналіз авторкою існуючих літературних джерел із предмету дослідження, проведено порівняння різних поглядів науковців на дану проблему. Розділ закінчується підсумковим висновком, який підкреслює актуальність дослідження та списком опублікованих наукових праць. В цілому розділ сприймається добре.

Зауважень до розділу 1 немає.

У другому розділі «**Матеріали та методи досліджень**» дисертантка описує власне матеріали і методи, які вона використовувала при проведенні досліджень. Розділ складається з 6 підрозділів та займає 17 сторінок.

У розділі авторка описує складові характеристики запропонованого комплексу препаратів, модель експериментальної опікової рани у лабораторних кроликів та розподіл тварин на групи. Далі наведено інформацію про методи лабораторних (біохімічні, цитологічні, імунологічні та мікробіологічні) і клінічних (стоматологічне обстеження та індексна оцінка) досліджень та методи математичного аналізу.

Загалом застосовані методи адекватні для вирішення поставленої мети і завдань дослідження та дозволяють оцінювати отримані результати, що дає змогу контролювати ефективність запропонованого комплексу препаратів. Розділ проілюстрований трьома рисунками та завершується списком праць дисертантки.

Суттєвих зауважень до розділу 2 немає, проте його обсяг можна було б скоротити за рахунок наведення лише посилань на деякі загальновідомі методики.

Розділ 3 «Вплив комплексу препаратів на досліджувані показники у піддослідних тварин» присвячений результатам експериментальних досліджень на кроликах і включає 4 підрозділи, які викладені на 34 сторінках.

У даному розділі дисертантка порівнює результати лабораторних досліджень серед тварин, яким було змодельовано виразково-некротичний гінгівіт без та на тлі лікування розробленим комплексом препаратів (суміші мазей Тіотриазоліну, Цинку оксиду та 0,05% розчину Хлоргексидину біглюконату). Авторка висвітлює результати вільнорадикальної активності та показники антиоксидантного захисту крові, інтенсивність запальної реакції при виразково-некротичному гінгівіті, зміни функціональних показників неспецифічної реактивності та імунну реактивність при розвитку виразково-некротичного гінгівіту у піддослідних тварин.

Розділ проілюстровано 12 рисунками та містить 12 таблиць, що дозволяє легше сприймати поданий матеріал. Розділ завершується висновками у кількості вісім та списком опублікованих праць.

Зауваження до розділу 3 відсутні.

У четвертому розділі «**Саногенний ефект комплексу препаратів при виразково-некротичному гінгівіті**» дисертантка доводить та ретельно обґрунтовує ефективність розробленого комплексу препаратів у лабораторних тварин. Авторка вказує, що місцеве застосування розробленого комплексу препаратів скорочує терміни загоювання виразкових поверхонь та є найефективнішим у фазі гострого запалення, а найменш ефективним у період активних анаболічних явищ. Окрім того, здобувачка доводить, що виразні антисептичні властивості розробленого комплексу препаратів дозволяє успішно його застосовувати для лікування інфекційних запально-деструктивних процесів тканин пародонта.

Розділ написаний на 18 сторінках і містить 3 підрозділи, у яких авторка описує дані візуального спостереження за виразково-некротичним гінгівітом опікового генезу у піддослідних кроликів, результати цитологічного дослідження та дані про мікробну контамінацію виразкової поверхні. Розділ налічує 11 рисунків та 4 таблиці, які наочно демонструють матеріал та дозволяють легше його сприймати. Розділ завершується трьома висновками та списком публікацій дисертантки.

Зауважень до розділу 4 немає.

Розділ 5 «Клінічна картина та індексна оцінка пацієнтів з патологіями сечовивідної системи до та після лікування» викладений на 11 сторінках, проілюстрований чотирма рисунками та містить чотири таблиці. У розділі висвітлено результати ефективності застосування розробленого комплексу препаратів (суміш мазей Тіотриазоліну та Цинку оксиду і 0,05% розчину Хлоргексидину біглюконату) у пацієнтів з патологіями сечовивідної системи.

Авторкою порівняно дані клінічного обстеження та індексної оцінки основної групи пацієнтів, у яких лікування виразково-некротичного гінгівіту проводили з використанням запропонованого комплексу препаратів та групи контролю, яким проводили традиційне лікування захворювань тканин пародонта.

У даному розділі дисертантка доводить, що запропонований комплекс препаратів для лікування захворювань тканин пародонта у пацієнтів з патологією сечовивідної системи був більш ефективним за традиційне лікування.

Розділ завершується трьома висновками та списком опублікованих праць.

Суттєвих зауважень до розділу 5 немає, проте, хотілося б більше фотографій клінічних випадків.

Розділ 6 «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» викладений на 18 сторінках та відповідає вимогам оформлення дисертаційних робіт. У даному розділі авторка підводить підсумок результатів дослідження, співставляє їх з даними інших авторів, змістовно і доказово описує найбільш важливі факти і положення.

Зауваження до розділу відсутні.

Висновки та практичні рекомендації приведені на чотирьох сторінках друкованого тексту, відповідають завданням дослідження та витікають із змісту дисертації. Усього чотири висновки та чотири практичні рекомендації, які

представлені згідно з вимогами, конкретні і несуть новизну, аргументовані достовірними результатами власних наукових досліджень.

Джерела використаної літератури, викладені на 29 сторінках, є достатньо повними, новими, відповідають темі проведених досліджень та складаються з 229 пунктів (з яких 76 кирилицею та 153 латиницею). Список викладений за Ванкувер-стилем.

Додатки представлені на 15 сторінках. У Додатку А висвітлені публікації та апробації результатів дисертаційного дослідження. У Додатку Б надані скан-копії актів впровадження результатів дослідження у навчальний процес та практичну роботу.

Недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення.

Загалом дисертаційне дослідження заслуговує позитивної оцінки. Дисертація написана логічно, послідовно, літературною українською мовою, змістовна та гарно оформлена. Зроблені зауваження не є принциповими, носять рекомендаційне спрямування і ні в якому разі не знижують наукової цінності дисертаційної роботи.

Проведене дослідження відповідає вимогам доказової медицини, а отримані результати мають теоретичне та практичне значення для сучасної стоматології.

У порядку дискусії хотілося б почути відповідь дисертантки на наступні запитання:

1. Чим обумовлений вибір препаратів у запропонованому вами комплексі?
2. Чи були протипоказання до застосування обраних вами препаратів? Чи спостерігали ви ускладнення при використанні даних препаратів?
3. Чому ви обрали для вашого дисертаційного дослідження пацієнтів саме з патологіями сечовивідної системи?

Висновок

Дисертаційна робота Кільмухаметової Юлії Хафізівни на тему:

«Використання композиції антиоксидантних препаратів при місцевому лікуванні захворювань пародонта у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи» представлена на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія» є завершеною самостійною науковою працею, що виконана авторкою особисто та вирішує одне із актуальних завдань стоматології – лікування захворювань тканин пародонта у пацієнтів з супутніми соматичними патологіями.

За своєю актуальністю, науковою новизною результатів експериментальних, клінічних та лабораторних досліджень і практичною значимістю дисертація Кільмухаметової Юлії Хафізівни на тему: «Використання композиції антиоксидантних препаратів при місцевому лікуванні захворювань пародонта у хворих з супутньою патологією сечовивідної системи» відповідає вимогам п. 10, 11 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. за №167 із змінами від 09.06.2021 за №608, а її авторка заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія».

Офіційний опонент:

**завідувач кафедри терапевтичної
стоматології Дніпровського державного
медичного університету,
д.мед.н., професор**

Андрій САМОЙЛЕНКО
ЗАСВІДЧУЮ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
20__ р.
